

PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY W GMINIE WIŚNIEW
na lata 2013-2015

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA	4
2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA	6
3. CHARAKTERYSTYKA GMINY	9
4. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE	11
4.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	11
4.2. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN.....	13
4.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM	14
4.4. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	18
4.5. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU	25
4.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO- PEDAGOGICZNĄ.....	34
4.7. PRZESTĘCZOŚĆ WŚRÓD NIELETNICH.....	35
4.8. RODZINA I DZIECKO POD KURATELĄ SĄDOWĄ	35
4.9. ANALIZA SWOT	35
4.10. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE.....	39
4. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA	41
5. REALIZACJA PROGRAMU	46
5.1. PROJEKTY	48
SPIS TABEL I WYKRESÓW	53

WPROWADZENIE

Dziecko i rodzina wymagają wsparcia oraz szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz rodzin powinna koncentrować się na wyrównywaniu pomiędzy nimi nieuzasadnionych i niezawinionych różnic socjalnych, tworzeniu im równych szans oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego, natomiast działania podejmowane na rzecz dzieci winny mieć na celu ochronę ich praw, wyrównywanie szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz zapewnienie im ochrony w obliczu zagrożeń.

Z punktu widzenia polityki społecznej, która odpowiada za tworzenie warunków samodzielnego funkcjonowania rodziny, rodzina i dziecko stanowią przedmiot niejako selektywnego zainteresowania. Jest tak dlatego, że odnosi się ono zwłaszcza do tych rodzin i pochodzących z nich dzieci, które na pewnym etapie swojego życia stają się bezradne i marginalizowane.

Czynników powodujących bezradność i marginalizację rodziny jest wiele. Co budzi niepokój, ich liczba w ostatnim okresie wzrasta. Jedną z głównych przyczyn zwiększania się zjawisk niepożądanych, godzących w dobro rodziny i dziecka, jest wyczerpanie się więzi społecznych spajających struktury rodziny, wprowadzające element rozchwiania równowagi i harmonii w ich życiu.

Możliwość świadczenia komplementarnego wsparcia rodzinom, które stają się bezradne i marginalizowane, daje stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny. W systemie takim ważne jest, by prowadzone działania oprzeć na przekonaniu, że naturalnym i koniecznym środowiskiem wychowania dziecka jest rodzina. W pierwszej kolejności powinien on być nastawiony na pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów rodziny, zanim nastąpi rozkład więzi rodzinnych oraz zaistnieją okoliczności zmuszające do rozłączenia rodziny. Należy przy tym pamiętać, iż efektywna praca z rodziną musi być stała, intensywna i dotyczyć jej ważnych problemów.

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Wiśniewie przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest on zgodny z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 marca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149 poz. 887 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny”.

1. PODSTAWOWE POJĘCIA DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17. roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają

rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18 roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpijanie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16. pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym dokumentem zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielny podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przystosowaniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przystosowania nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność pogodzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

3. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Wiśniew jest gminą położoną we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim. Jest jedną z dwunastu gmin wiejskich powiatu, w skład którego wchodzi ogółem 13 gmin. Na obszarze gminy zlokalizowanych jest 26 miejscowości tworzących 27 następujących sołectw: Borki-Kosioroki, Borki-Paduchy, Borki-Sołdy, Ciosny, Daćbogi, Gostchorz, Helenów, Kaczory, Lipniak, Łupiny, Mościbrody, Mościbrody Kolonia, Mroczi, Myrcha, Nowe Okniny, Okniny-Podzdrój, Pluty, Radomyśl, Stare Okniny, Stok Wiśniewski, Śmiary, Tworki, Wiśniew, Wiśniew-Kolonia, Wólka Wiśniewska, Wólka Wołyńska i Zabłocie.

Siedziba gminy – miejscowość Wiśniew – położona jest w odległości ok. 120 km od Warszawy (stolicy województwa) oraz ok. 12 km od siedziby władz powiatowych. Powierzchnia gminy liczy 125 km². Gmina graniczy z następującymi gminami powiatu siedleckiego: Domanice, Siedlce, Skórzec, Zbuczyn oraz od strony południowej z województwem lubelskim (tj. z gminą Łuków należącą do powiatu łukowskiego).

Przez obszar gminy przebiegają ważne w skali kraju szlaki komunikacji kołowej i kolejowej, do których należy zaliczyć drogę krajową nr 63 o znaczeniu międzyregionalnym, która łączy siedzibę gminy m.in. z Siedlcami, Łukowem i Lublinem oraz linię kolejową Kunowice –Warszawa –Terespol, która ma znaczenie międzynarodowe, jako część magistrali E20 łączącej Berlin z Moskwą. Na terenie gminy, w Borkach-Kosiorokach, znajduje się przystanek kolejowy Kosioroki.

Gmina, pragnąc mieć wpływ na rozwój i promocję gminy, uczestniczy w pracach i działaniach Lokalnej Grupy Działania „Kapitał – Praca – Rozwój”, należy również do Związku Gmin Wiejskich RP.

Spośród funkcjonujących w gminie podmiotów gospodarczych najczęściej działa w branżach: budownictwo i transport. Gmina ma charakter typowo rolniczy, stąd obecne są tutaj także podmioty zajmujące się przetwórstwem rolno-spożywczym. Do największych przedsiębiorstw mających siedzibę na terenie gminy należą: Zakład Mięśny „MOŚCIBRODY” Sp. z o.o., Ubojnia Zwierząt Gospodarczych Wierzejski, Okniński sp. j., „CARPINUS” Tartak Skład Drewna, Zakład Usługowo-Produkcyjny „WOJAX” s.c.

Infrastruktura techniczna w gminie jest stale rozbudowywana. Cała gmina jest telefonizowana. Zwodociągowanych jest 70,1% gospodarstw, natomiast 12,7% mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej, przy czym odsetki te systematycznie rosną (w 2009 r. wynosiły one odpowiednio 61,5% oraz 11,7%).

Sieć placówek oświatowo-wychowawczych na terenie gminy tworzą: jedno przedszkole samorządowe w Wiśniewie, w którym w roku szkolnym 2011/2012 opieką objętych były 110 dzieci, trzy szkoły podstawowe w Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach, do których uczęszczało ogółem 408 uczniów oraz trzy szkoły gimnazjalne mieszczące się w Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach, w których naukę pobierało 209 uczniów. Szkoły podstawowe i gimnazjalne zlokalizowane w poszczególnych miejscowościach tworzyły Zespoły Oświatowe w Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach.

Do instytucji prowadzących w gminie działalność edukacyjną należy także Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach (CKNONW) zlokalizowane w budynku Urzędu Gminy. Placówka wyposażona jest w nowoczesny sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu oraz w biblioteczkę multimedialną. Centrum umożliwia mieszkańcom gminy dostęp do licznych kursów on-Line, stwarza odpowiednie, sprzyjające warunki do pracy i nauki, daje możliwości nieodpłatnego dostępu do stworzonej platformy e-edukacyjnej. Każda osoba zainteresowana zdobywaniem i uzupełnianiem swojej wiedzy ma możliwość podnoszenia kwalifikacji, uczestnicząc w szerokiej ofercie kursów informatycznych i szkoleń językowych. Na terenie gminy istnieje również Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Gostchorzy, placówka resocjalizacyjna, w której przebywa 28 osób.

Działalność kulturalno-oświatową na terenie gminy prowadzi Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie, w którym funkcjonują koła zainteresowań, rozwijające amatorską twórczość zespołową i indywidualną w różnych dziedzinach. Ponadto w strukturach Ośrodka działa Gminna Biblioteka Publiczna w Wiśniewie oraz Centrum Integracyjno-Edukacyjne w Radomyśli wyposażone w pracownię komputerową z dostępem do Internetu.

Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie jest organizatorem kilku imprez o znaczeniu ponadlokalnym, którymi są: Międzynarodowy Festiwal Kolęd i Pastorałek „Kolędnicze serce polskie”, Mazowiecki Festiwal Kapel Ludowych „Pod Siedlcami w Wiśniewie”, Festiwal Kuchni Regionalnej „Z wiśniowym smakiem”. Do ważniejszych kulturalno-oświatowych imprez okolicznościowych gminy należą niewątpliwie także: Dożynki Gminne, Święto Chleba, Święto Ziemniaka i Kukurydzy, Jarmark Bożonarodzeniowy, festyny rodzinne (m.in. Dzień Dziecka, Dzień Matki, Dzień Rodziny, Dzień Jesieni, Majówka Oknińska), turnieje i zawody sportowe oraz sportowo-pożarnicze. W kilku sołectwach gminy organizatorami festynów są aktywnie działające Koła Gospodyń Wiejskich, zrzeszone w lokalnym Stowarzyszeniu Kół Gospodyń Wiejskich „Mazowieckie Wisienki” w Wiśniewie.

Zadania służby zdrowia w gminie realizuje Gminny Ośrodek Zdrowia w Wiśniewie (wchodzący w skład Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Siedlcach) oraz przychodnia

lekarska Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, prywatna praktyka stomatologiczna i apteka. Wszystkie te placówki zlokalizowane są w Wiśniewie.

4. DIAGNOZA SYTUACJI RODZINY I DZIECKA W GMINIE

Diagnoza sytuacji rodziny i dziecka w gminie Wiśniew została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, oraz analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza uwzględnia również analizę SWOT, która w obszarze „Rodzina, dziecko i młodzież” została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy.

4.1. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2011 roku gmina Wiśniew liczyła 6.027 mieszkańców, w tym 2.993 kobiety, które stanowiły 49,7% ogółu ludności.

Struktura wiekowa mieszkańców gminy ulegała zmianom. W latach 2009-2011 liczba dzieci i młodzieży spadała, liczba osób w wieku produkcyjnym rosła, a liczba osób starszych ulegała wahaniom. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1.659	1.595	1.567
liczba osób w wieku produkcyjnym	3.537	3.590	3.597
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	878	862	863
Ogółem	6.074	6.047	6.027

Dane Urzędu Gminy w Wiśniewie.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do gminy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
liczba urodzeń żywych	62	51	86
liczba zgonów	65	62	62
przyrost naturalny	-3	-11	24

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	-22	-25	-25
saldo migracji w ruchu zagranicznym	0	0	0
saldo migracji ogółem	-22	-25	-25

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W gminie odnotowano spadek liczby dzieci i młodzieży, co było w znacznej mierze spowodowane wejściem w wiek produkcyjny większej liczby osób niż wyniosła liczba urodzeń żywych, ulegająca w badanym okresie wahaniom – 62 w 2009 r., 51 w 2010 r., 86 w 2011 r. Przyczyniało się to do wahań przyrostu naturalnego (-3 w 2009 r., -11 w 2010 r., 24 w 2011 r.), przy czym wzrost przyrostu naturalnego w 2011 r. nie znalazł odzwierciedlenia w zwiększeniu się liczby mieszkańców gminy, gdyż nie zrównoważył ujemnego salda migracji.

Saldo migracji w latach 2009-2011 było stale niekorzystne (-22 w 2009 r., -25 w 2010 r. i w 2011 r.) i miało zauważalny wpływ na malejącą liczbę mieszkańców gminy. Migracja mieszkańców do i z gminy odbywała się wyłącznie w ruchu wewnętrznym.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zauważyć, że przy zmniejszającej się liczbie mieszkańców gminy systematycznie maleje procentowy udział w populacji dzieci i młodzieży (27,3% w 2009 r., 26,4% w 2010 r., 26,0% w 2011 r.), a jednocześnie odsetek osób starszych utrzymuje się na stałym poziomie (14,5% w 2009 r., 14,3% w 2010 r., 14,3% w 2011 r.). Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak i seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

4.2. SYTUACJA MIESZKANIOWA RODZIN

W latach 2009-2011 liczba mieszkań będących w zasobach gminy Wiśniew była na stałym poziomie (16 mieszkań, 30 izb, oraz powierzchnia użytkowa mieszkań 816 m²). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 51 m². Na stałym poziomie pozostała również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę, która wynosiła 17 m². Należy dodać, że w latach 2009-2011 nie oddano do użytku żadnych nowych mieszkań. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
liczba mieszkań	16	16	16
liczba izb	30	30	30
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	816	816	816
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	51	51	51
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m ²)	17	17	17
liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	0	0	0
liczba nowych izb oddanych do użytkowania	0	0	0

Dane Urzędu Gminy w Wiśniewie.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	9	8	5
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	65	58	25
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	4.860	4.574	2.571

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

W latach 2009-2011 sukcesywnie spadała w gminie liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych (z 65 w 2009 r. do 25 w 2011 r.). Tym samym zmniejszała się liczba rodzin, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy (z 9 w 2009 r. do 5 w 2011 r.).

Wartość przyznanych dodatków także zmniejszyła się (4.860 zł w 2009 r., 4.574 zł w 2010 r., 2.571 zł w 2011 r.).

4.3. SYTUACJA DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM I RODZINNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie Wiśniew placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne dzieci i uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 6 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowo-wychowawczych:

- Szkoła Podstawowa w Wiśniewie (liczba uczniów: 190),
- Publiczne Gimnazjum w Wiśniewie (liczba uczniów: 97),
- Szkoła Podstawowa w Radomyśli (liczba uczniów: 107),
- Publiczne Gimnazjum w Radomyśli (liczba uczniów: 46),
- Szkoła Podstawowa w Śmiarach (liczba uczniów: 73),
- Publiczne Gimnazjum w Śmiarach (liczba uczniów: 50).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że żadna z placówek nie zatrudnia pielęgniarki, 4 placówki zatrudniają pedagoga (Szkoła Podstawowa w Radomyśli, Szkoła Podstawowa w Śmiarach, Publiczne Gimnazjum w Wiśniewie, Publiczne Gimnazjum w Śmiarach), 5 placówek zatrudnia logopedę (Szkoła Podstawowa w Wiśniewie, Szkoła Podstawowa w Radomyśli, Szkoła Podstawowa w Śmiarach, Publiczne Gimnazjum w Wiśniewie, Publiczne Gimnazjum w Śmiarach), a 3 szkoły oferują wsparcie psychologa (Szkoła Podstawowa w Śmiarach, Publiczne Gimnazjum w Wiśniewie, Publiczne Gimnazjum w Śmiarach).

Wszystkie placówki prowadzą na swoim terenie dożywianie uczniów w formie gorącego posiłku.

Możliwość korzystania z sali gimnastycznej i Internetu dają wszystkie placówki. Przedstawiciele żadnej z nich nie zauważyli trudności z dojazdem uczniów na zajęcia. Tylko w jednej ze szkół funkcjonują klasy integracyjne (Szkoła Podstawowa w Radomyśli).

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać zróżnicowanych tematycznie kół zainteresowań, m.in. tanecznych, wokalnno-muzycznych, plastycznych, sportowych, przedmiotowych. Wszystkie placówki prowadzą zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich organizowane są zajęcia wyrównawcze (6 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (5), logopedyczne (6), socjoterapeutyczne (3) oraz psychoterapeutyczne (3) oraz indywidualna terapia pedagogiczna.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, na dwa sposoby, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na bezrobocie oraz bezradność wychowawczą i opiekuńczą, które pociągają za sobą skutki dwojakiego rodzaju. W pierwszym przypadku brak pracy zmusza niektórych rodziców do wyjazdu za granicę, co generuje problemy tzw. eurosieroctwa oraz może prowadzić do rozbicia rodzin. Z kolei drugi przypadek wiąże się również z występującymi w domu dysfunkcjami, takimi jak nadużywanie alkoholu przez rodziców, brakiem odpowiedniego zainteresowania dzieckiem. W obu sytuacjach nie bez znaczenia pozostaje fakt, że ich ogólną konsekwencją jest pozostawienie dziecka samemu sobie – bez opieki i z ograniczonymi szansami na dostęp do alternatywnych form spędzania wolnego czasu, co sprzyja szerzeniu się zachowań destruktywnych.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, respondenci stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 6. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	występuje (liczba ujawnionych przypadków)	nie występuje
sięganie po alkohol	1 (2)	5
sięganie po narkotyki	0	6
palenie papierosów	2 (5)	4
ucieczki z domu	1 (1)	5

kradzieże	1 (1)	5
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	3 (10)	3
autoagresja	0	6
przestępczość ujawniona	0	6
niszczenie mienia szkolnego	2 (3)	4
udział w grupach negatywnych	1 (1)	5
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	3 (4)	3
przemoc w rodzinie	0	6
zaniedbanie przez dom	1 (1)	5
wykorzystywanie seksualne	0	6

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, sięganie przez uczniów po papierosy, niszczenie mienia szkolnego oraz problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego, m.in. na skutek dopuszczenia się kradzieży. Warto przy tym zwrócić uwagę na fakt, że skala wskazanych przez ankietowanych problemów była zależna od wieku uczniów. W skali gminy natężenie wymienionych zjawisk było większe w gimnazjach niż w szkołach podstawowych.

Obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców

Ankietowani identyfikowali również obszary, w jakich należałoby przeprowadzić badania wśród dzieci, młodzieży i rodziców. Najczęściej podkreślali potrzebę wnikliwego przyglądania się sytuacji rodzinnej w obszarze agresji i przemocy, sięgania po papierosy i inne używki oraz sposobów spędzania czasu wolnego. W tym kontekście zwracali uwagę na konieczność diagnozowania zapotrzebowania rodziców na poszczególne formy wsparcia oraz identyfikowania edukacyjnych i rozwojowych potrzeb uczniów.

Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach

W placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich realizowane są programy promujące zdrowie i bezpieczeństwo, kampanie profilaktyczne, jak np. „Szkolny dzień bez przemocy”, przedstawienia o tematyce profilaktycznej. Prowadzone są pogadanki, spotkania z przedstawicielami Policji i specjalistami spoza placówki. Realizowane są szkolne programy profilaktyczne.

Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę podniesienia poziomu kultury osobistej i kultury słowa oraz kształtowania poczucia odpowiedzialności za własne czyny i zachowanie, wskazując przy tej okazji na potrzebę organizowania pogadanek z udziałem Policji. Ankietowani stwierdzili również, że należy nasilić działania prozdrowotne.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów

W opinii przedstawicieli ankietowanych placówek, współpraca nauczycieli z rodzicami jest zadowolająca. W jej ramach rodzice uczestniczą w uroczystościach szkolnych, prezentacjach i warsztatach, odbywają się zebrania ogólnoszkolne, spotkania ze specjalistami spoza placówki, prowadzone są rozmowy i konsultacje oraz utrzymywany jest indywidualny kontakt z rodzicami. Współpraca ta dotyczy rozwiązywania problemów wychowawczych, a także udziału rodziców w organizowaniu imprez i uroczystości.

Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Przedstawiciele 5 z 6 badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowolająca (przedstawiciel Szkoły Podstawowej w Radomyśli nie odpowiedział na to pytanie). Do podmiotów, z którymi szkoły utrzymywały kontakt zaliczono: Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Policję, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Straż Pożarną, Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego, Caritas, parafię rzymsko-katolicką, wolontariat, Jednostkę Strzelecką „Strzelec”, PTTK, Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną.

Potrzeby dzieci i młodzieży

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zapewnienia im szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, szczególnie w czasie ferii zimowych i wakacji. Postulat ten dotyczył głównie tworzenia nowych ogólnodostępnych miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży (jak np. plac zabaw, lodowisko) oraz zwiększenia dostępności dóbr kultury.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży ankietowani wskazali na potrzebę prawidłowej socjalizacji osób nieletnich oraz zapewnienia im poczucia bezpieczeństwa.

Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży

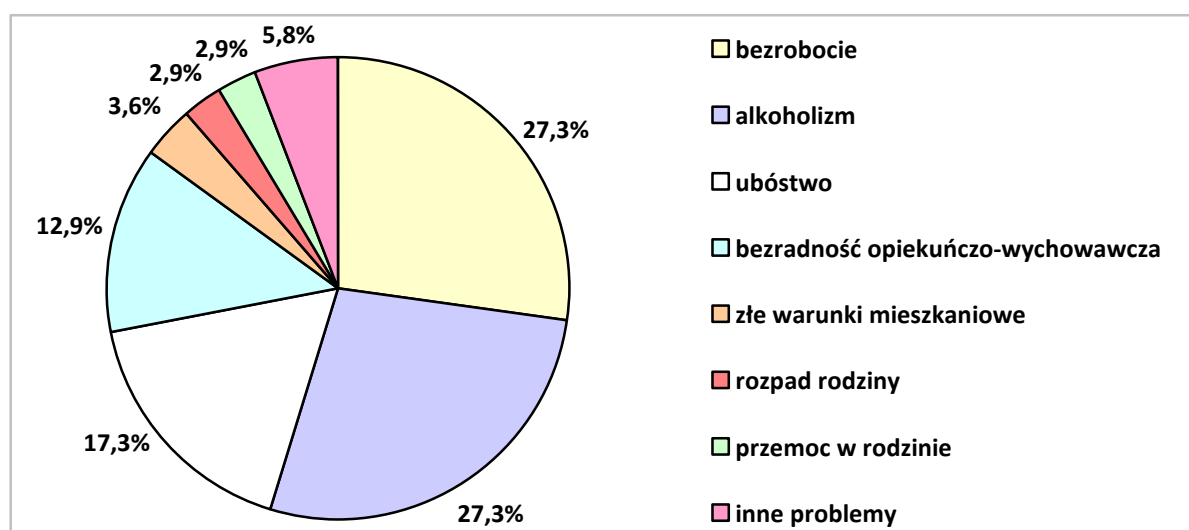
Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży, pedagodzy wskazywali przede wszystkim na zadanie ułatwienia, poprzez edukację, wejścia młodego pokolenia w dorosłość i życie zawodowe. Podkreślali korzyści płynące z organizacji szerokiej gamy zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, rozwijających zdolności i zainteresowania uczniów. Wskazywali również na pozytywną rolę działalności wolontariatu w szkole i możliwość poszerzenia zakresu działań tego typu.

4.4. SYTUACJA RODZINY I DZIECKA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. wójta, sołtysów, radnych, pracowników Urzędu Gminy, członków Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, Kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 51 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji rodziny i dziecka w gminie.

W pierwszej kolejności poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą rodziny mieszkające w gminie. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające rodziny mieszkające w gminie

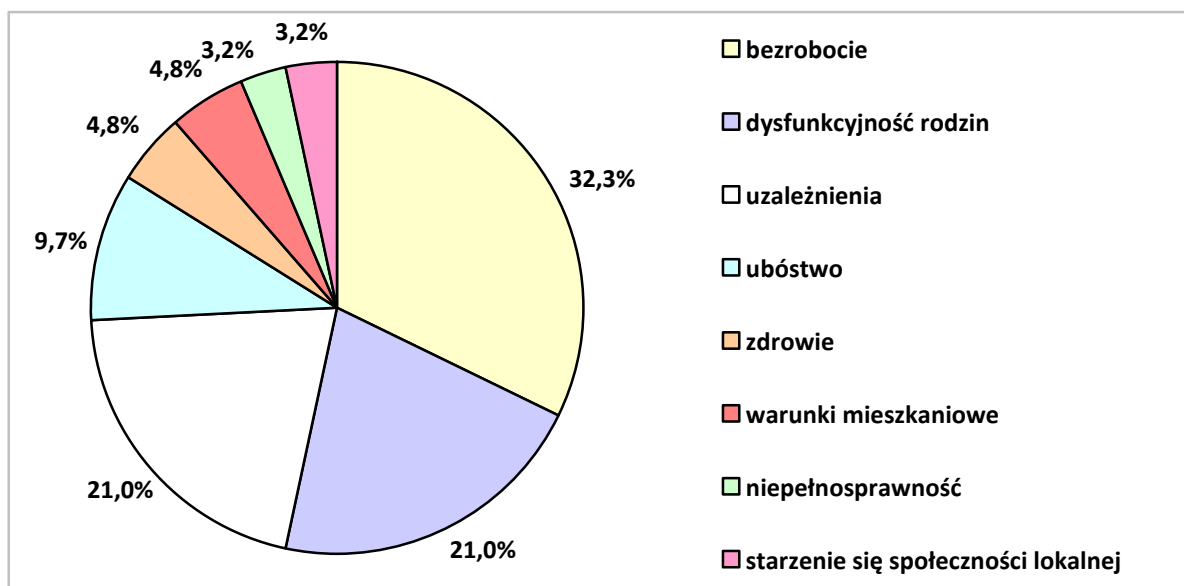

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Do najpoważniejszych problemów, które najczęściej dotyczą rodziny mieszkające w gminie, respondenci zaliczyli w równej mierze bezrobocie i alkoholizm (po 27,3%), w dalszej kolejności wskazali na ubóstwo (17,3%) oraz bezradność opiekuńczo-wychowawczą i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (12,9%). Zauważyli również złe warunki mieszkaniowe (3,6%), a także zwrócili uwagę na rozpad rodziny oraz przemoc w rodzinie (po 2,9%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najmniej zadowolająca w takich obszarach, jak: bezrobocie (32,3%), dysfunkcyjność rodzin, uzależnienia (po 21%) i ubóstwo (9,7%). W dalszej kolejności wymieniono zdrowie i warunki mieszkaniowe (po 4,8%) oraz niepełnosprawność oraz starzenie się społeczności lokalnej (po 3,2%).

Czynniki, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w gminie

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie czynników, które ograniczają możliwości prawidłowego funkcjonowania dzieci i młodzieży w gminie. W odpowiedziach

ankietowani najczęściej wspominali o problemach, z którymi zmagają się rodziny, a które rzutują na sytuację dziecka, tj. bezradności opiekuńczo-wychowawczej rodziców, ubóstwie, bezrobociu, uzależnieniach rodziców, przemocy fizycznej i psychicznej, rozbiciu rodzin, złych warunkach mieszkaniowych. Podnosili również problem niewystarczającego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do placówek wsparcia dziennego, dóbr kultury, ogólnodostępnych miejsc spotkań dzieci i młodzieży, obiektów sportowo-rekreacyjnych (boisk, placów zabaw), zbyt ubogie wyposażenie świetlic i placówek kulturalnych, niezadowalającą ofertę zajęć pozalekcyjnych i niewystarczające możliwości rozwijania zainteresowań. Wskazali też na niskie poczucie wspólnoty i utrudnienia komunikacyjne w gminie.

Najważniejsze problemy związane z dziećmi i młodzieżą w gminie

W odpowiedzi na następne pytanie, ankietowani zidentyfikowali problemy, z jakimi zmagają się dzieci i młodzież w gminie. Za najważniejszy z nich uznali nieodpowiednie do potrzeb możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego, co niejednokrotnie przekłada się na demoralizację przejawiającą się w stosowaniu agresji i przemocy, sięganiu po używki i środki odurzające, dopuszczaniu się aktów wandalizmu i kradzieży. W tym kontekście zwrócono uwagę na brak placówek kultury w mniejszych miejscowościach, kółek zainteresowań, świetlic socjoterapeutycznych, zbyt słabą informację na temat oferty kulturalnej i utrudniony dojazd do istniejących ośrodków kultury. Stwierdzono także niewystarczającą ofertę w zakresie wycieczek i kolonii dla dzieci z rodzin dotkniętych bezrobociem i ubóstwem.

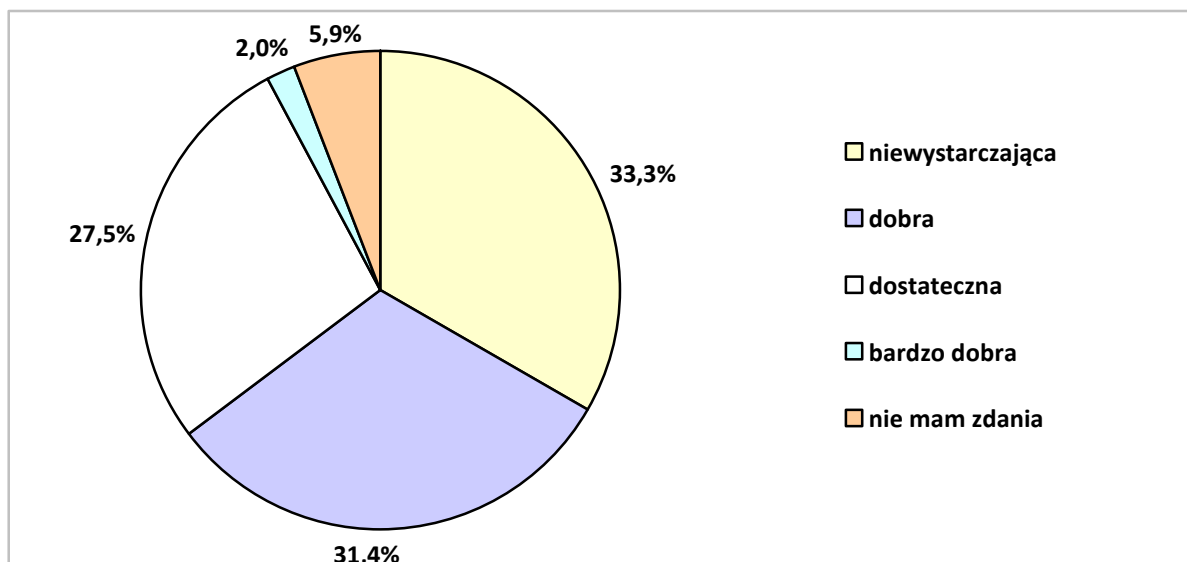
Innym problemem są ograniczone perspektywy, tak z uwagi na problemy występujące w domu rodzinnym, jak i trudności w znalezieniu pracy. Przy niskim poziomie życia rodziny oczywisty staje się brak środków na kontynuowanie nauki po zakończeniu obowiązku szkolnego.

Problemy te, zdaniem respondentów, przyczyniają się do spadającej motywacji dzieci i młodzieży do nauki, trudności edukacyjne i wychowawcze, słabe uspołecznienie oraz brak poczucia odpowiedzialności za własne czyny. W przypadku nikłego zainteresowania ze strony rodziców pogłębiają niedostosowanie społeczne młodego pokolenia. Deficyt pozytywnych wzorców w rodzinie, autorytetu wśród dorosłych skutkuje brakiem szacunku dla wychowawców i osób starszych.

Niejako w uzupełnieniu odpowiedzi na pytania o czynniki, które ograniczają prawidłowy rozwój osób w wieku przedprodukcyjnym, oraz o problemy, które występują

wśród nich najczęściej, ankietowani wyrazili opinie na temat organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Otrzymane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie?

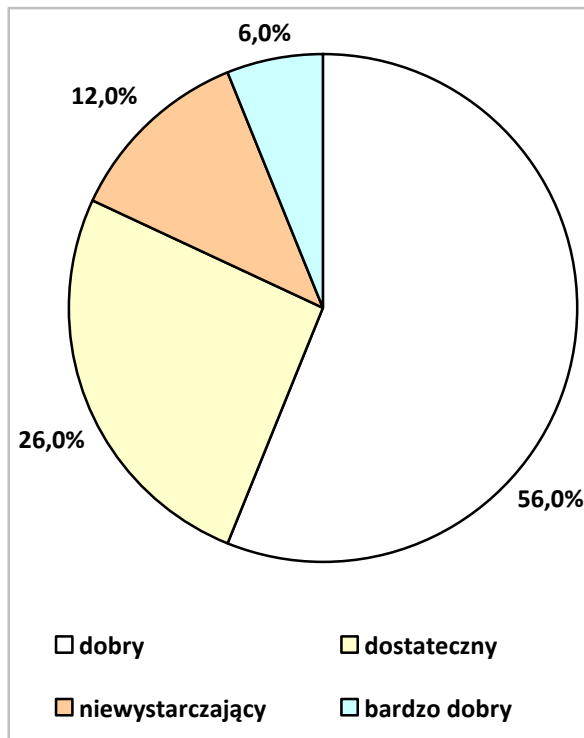

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

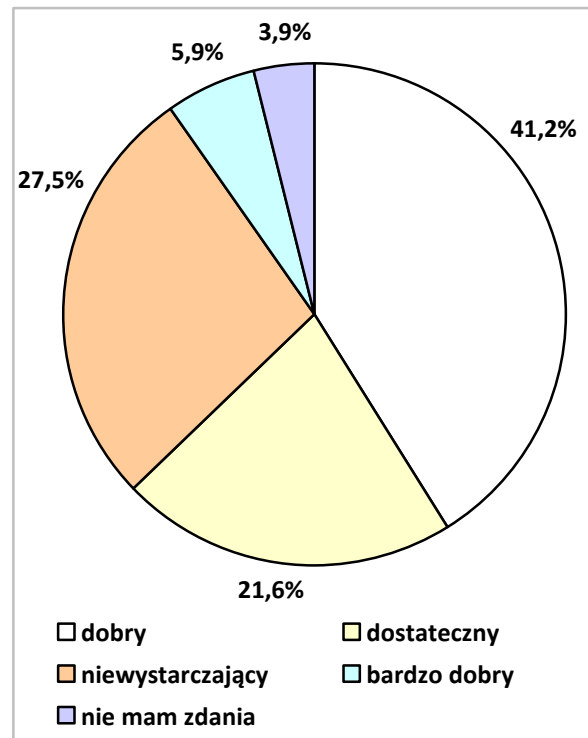
Najliczniejsza grupa respondentów, bo aż jedna trzecia (33,3%) spośród ogólnej ich liczby, negatywnie oceniła organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie, uznając ją za niewystarczającą. Jednocześnie 31,4% oceniło ją dobrze, a 27,4% badanych było zdania, że organizacja ta jest na dostatecznym poziomie, 2% uznało ją za bardzo dobrą, natomiast 5,9% nie miało zdania na ten temat.

Odpowiadając na następne pytania przedstawiciele środowiska lokalnego wyrazili opinie odnośnie dostępności placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, wsparcia dziennego i obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie. Wskazali również deficyty w tym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

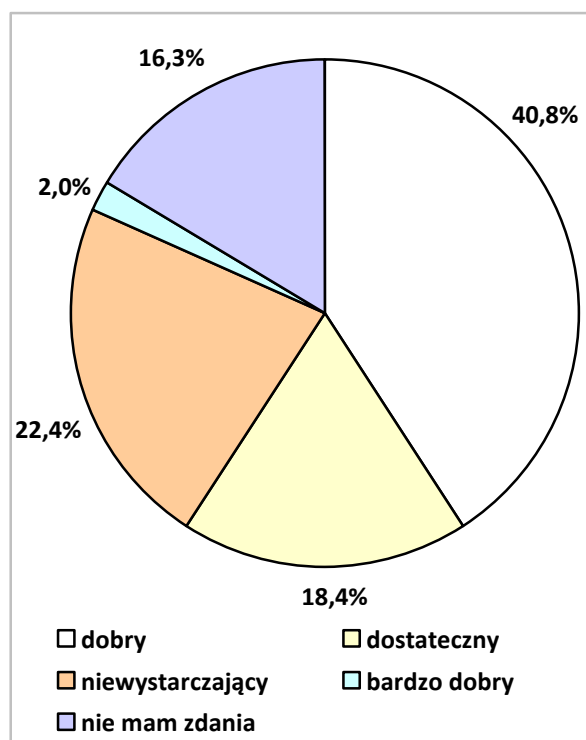

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

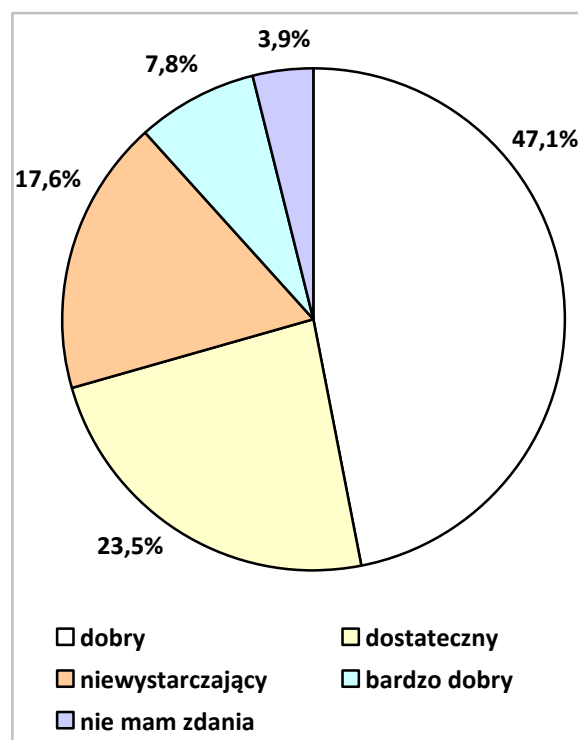
Większość (łącznie 62%) respondentów stwierdziła, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie jest dobry lub bardzo dobry. Za dostateczny uznało go 26,0%, natomiast za niewystarczający 12 % ankietowanych.

Dostępność placówek kulturalnych w gminie została gorzej oceniona niż dostępność placówek oświatowo-wychowawczych. Za dobrą lub bardzo dobrą uznało ją w sumie 47,1% badanych, za dostateczną 21,6%, a negatywną opinię w tej sprawie miało 27,5% respondentów.

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży?

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

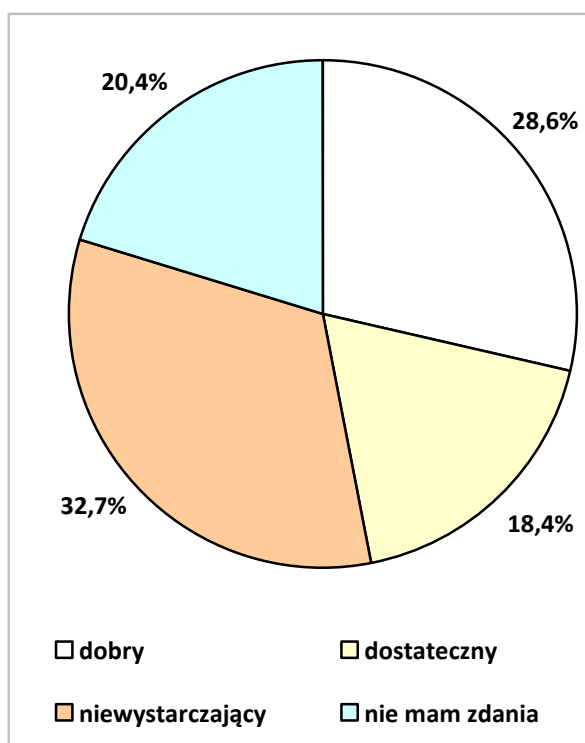
Łącznie 42,8% respondentów stwierdziło, że dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie jest dobry lub bardzo dobry, 18,4% oceniło go jako dostateczny. Jednocześnie 22,4% badanych uznało go za niewystarczający, a 16,3% nie miało zdania.

Lepiej oceniono dostępność obiektów sportowo-rekreacyjnych. Za dobrą uznało ją 47,1%, za dostateczną 23,5%, a za bardzo dobrą 7,8% respondentów. Negatywną opinię w tej sprawie przedstawiło 17,6% ankietowanych, a zdania nie miało 3,9%.

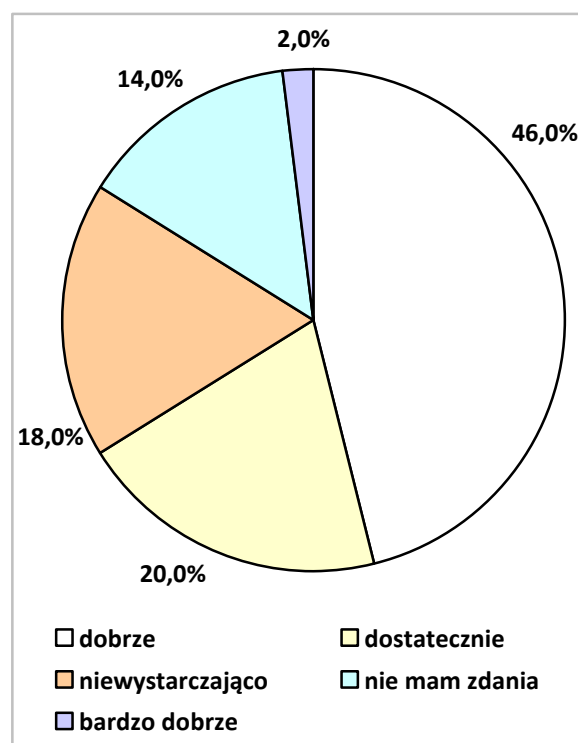
Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest ograniczony, badani wymieniali najczęściej świetlice środowiskowe i koła zainteresowań, stwierdzili także niewystarczającą liczbę punktów bibliotecznych i przedszkoli. W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej badani dostrzegli deficyty wśród takich obiektów, jak: basen i kąpielisko, boiska sportowe, ogólnodostępne place zabaw, siłownia, sala fitness, kręgielnia.

W kolejnych pytaniach poproszono ankietowanych o ocenę dostępności wsparcia i rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi oraz opinię na temat prowadzonych w gminie działań wychowawczych, profilaktycznych i edukacyjnych, których adresatami są rodziny i dzieci.

Wykres 8. Jaki jest dostęp do wsparcia i rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie?

Wykres 9. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania wychowawcze, profilaktyczne i edukacyjne adresowane do rodzin i dzieci?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Prawie jedna trzecia respondentów (32,7%) stwierdziła, że dostęp do wsparcia i rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie jest niewystarczający. Za dobry uznało go 28,6% ankietowanych, a za dostateczny 18,4%. Zdania na ten temat nie miało 20,4% badanych.

Z lepszą oceną spotkały się realizowane w gminie działania wychowawcze, profilaktyczne i edukacyjne, których adresatami są rodziny i dzieci. Blisko połowa respondentów (łącznie 48%) oceniła je dobrze lub bardzo dobrze. Za dostateczne uznało je 20% respondentów. Negatywną opinię w tej sprawie przedstawiło 18% ankietowanych, a 14% nie miało na ten temat zdania.

Co zrobić, by poprawić sytuację rodzin, dzieci i młodzieży w gminie?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji rodzin oraz dzieci i młodzieży. Odpowiadając na nie, badani szczególną uwagę zwrócili na potrzebę organizowania dzieciom i młodzieży, na szerszą skalę niż dotychczas, alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, poszerzenie oferty GOK-u i świetlic

środowiskowych, tworzenie kolejnych placówek wsparcia dziennego, zapewnienie opieki nad najmłodszymi dziećmi.

Ankietowani podkreślali również konieczność podnoszenia kompetencji wychowawczych rodziców poprzez organizowanie bezpłatnych porad i konsultacji psychologicznych. Zdaniem respondentów warto byłoby wprowadzić stypendia dla zdolnej młodzieży. Stwierdzono także potrzebę zwiększenia wsparcia finansowego i rzeczowego dla dzieci pochodzących z rodzin ubogich.

Dla wielu badanych, na poprawę sytuacji w gminie, w sposób znaczący wpłynęłoby tworzenie nowych miejsc pracy w placówkach i firmach istniejących na terenie gminy. Respondenci wskazywali na potrzebę aktywizacji osób bezrobotnych, np. poprzez organizację szkoleń przekwalifikujących.

W opinii ankietowanych czynnikiem istotnym dla poprawy sytuacji dzieci i ich rodzin mogłoby się okazać stworzenie większej liczby placówek zajmujących się potrzebami rodzin i dzieci.

Instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w przyczynić się do zniwelowania problemów rodzin i dzieci

W ostatnim pytaniu poproszono ankietowanych o podanie instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu w przyczynić się do zniwelowania problemów rodzin i dzieci. Wśród nich badani najczęściej wskazywali: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Policję, placówki oświatowo-wychowawcze, służbę zdrowia, Urząd Gminy, świetlice wiejskie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, parafie, koła gospodyń wiejskich oraz organizacje pozarządowe, które działają na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży.

4.5. POMOC SPOŁECZNA RODZINIE I DZIECKU

Pomoc społeczną rodzinie i dziecku w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie. Jednostka ta realizuje zadania wynikające m.in. z takich aktów prawnych, jak: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach rodzinnych oraz ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez GOPS na pomoc społeczną w gminie w latach 2009-2011.

Tabela 7. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2009-2011

wielkość wydatków	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Ogółem	2.357.711,24 zł	2.363.305,89 zł	2.269.495,56 zł
w tym na świadczenia pomocy społecznej	435.825,24 zł	469.131,89 zł	475.344,56 zł
w tym na świadczenia rodzinne	1.839.766,00 zł	1.818.364,00 zł	1.711.566,00 zł
na zadania własne gminy	271.227,48 zł	352.981,13 zł	357.764,12 zł
na zadania zlecone gminie	2.086.483,76 zł	2.010.324,76 zł	1.911.731,44 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

W latach 2009-2011 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy stale rosła. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych. W ich ramach największe sumy przeznaczono na realizację świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych. Zdecydowanie mniej środków wydatkowano natomiast na realizację zadań własnych. Wśród nich przeważały środki przyznawane na zasiłki stałe, zasiłki celowe i w naturze, posiłek (w tym dożywianie dzieci) oraz zasiłki okresowe.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby rodzin i przebywających w nich osób, objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2009-2011.

Tabela 8. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
liczba rodzin	195	171	179
liczba osób w rodzinach	829	663	699
udział osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	3,2%	2,8%	3%

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2010-2011 była niższa niż w 2009 r. (195 w 2009 r., 171 w 2010 r., 179 w 2011 r.), podobnie liczba osób przebywających w tych rodzinach (829 w 2009 r., 663 w 2010 r., 699 w 2011 r.). Generalnie na mniejszą w latach 2010-2011 liczbę beneficjentów systemu mogło mieć wpływ m.in. niskie kryterium dochodowe obowiązujące przy ubieganiu się o wsparcie (wówczas 477 zł

miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie), które zawężyło liczbę osób uprawnionych do korzystania z pomocy.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat typów rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2009-2011.

Tabela 9. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2009-2011

typy rodzin		liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
		2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
rodziny ogółem		232	210	213	919	764	777
o liczbie osób:	1	40	51	51	40	51	51
	2	17	21	26	34	42	52
	3	31	22	28	93	66	84
	4	44	42	36	176	168	144
	5	46	30	30	230	150	150
	6 i więcej	54	44	42	346	287	296
w tym: rodziny z dziećmi ogółem		181	141	140	835	677	682
o liczbie dzieci:	1	48	31	25	148	92	82
	2	49	44	45	204	188	188
	3	50	40	41	252	215	199
	4	22	15	17	140	97	108
	5	8	7	9	58	52	80
	6	3	3	2	24	24	16
	7 i więcej	1	1	1	9	9	9
rodziny niepełne ogółem		39	36	26	135	114	81
o liczbie dzieci:	1	9	12	9	18	24	18
	2	16	12	9	50	36	28
	3	9	10	6	39	42	25
	4 i więcej	5	2	2	28	12	10
rodziny emerytów i rencistów ogółem		37	39	16	70	66	33
o liczbie osób:	1	22	21	7	22	21	7
	2	4	13	4	8	26	8
	3	6	3	4	18	9	12
	4 i więcej	5	2	1	22	10	6

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

Analiza struktury rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2009-2011, wykazała, iż najliczniejszą grupę stanowiły: osoby samotne (w 2009 r. 40, w 2010 r. 51 i w 2011 r. też 51), rodziny liczące 6 i więcej osób (w 2009 r. 54, w 2010 r. 44, a w 2011 r. 42), rodziny czteroosobowe (w 2009 r. 44, w 2010 r. 42, w 2011 r. 36) oraz pięcioosobowe (w 2009 r. 46, w 2010 r. 30, w 2011 r. 30).

Odmienne wyglądała struktura beneficjentów biorąc pod uwagę poszczególne typy rodzin. W przypadku rodzin z dziećmi największe grupy w latach 2009-2011 stanowiły

rodziny posiadające dwoje dzieci (w 2009 r. 49, w 2010 r. 44, a w 2011 r. 45) i troje dzieci (w 2009 r. 50, w 2010 r. 40, a w 2011 r. 41). Jeśli chodzi o rodziny niepełne, to najliczniejsze były rodziny posiadające dwoje dzieci (w 2009 r. 16, w 2010 r. 12, w 2011 r. 9) lub jedno dziecko (w 2009 r. 9, w 2010 r. 12, w 2011 r. 9). Z kolei w odniesieniu do rodzin emerytów i rencistów największą grupę beneficjentów w latach 2009-2011 stanowiły osoby samotne (w 2009 r. 22, w 2010 r. 21, a w 2011 r. 7).

Najliczniej reprezentowane grupy wśród osób i rodzin objętych wsparciem przez GOPS stanowiły w 2011 roku charakteryzujące się niskim poziomem dochodów osoby i rodziny ubogie. Pochodzące z tych ostatnich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2009-2011 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Najczęstsze powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2009-2011

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
ubóstwo	142	117	111	584	474	447
potrzeba ochrony macierzyństwa	51	50	58	306	285	337
bezrobocie	48	45	46	202	189	163
niepełnosprawność	77	64	59	262	213	195
długotrwała lub ciężka choroba	93	53	68	323	162	225
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	40	41	42	182	209	211
przemoc w rodzinie	9	0	0	35	0	0
alkoholizm	40	40	24	149	149	85

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

Analizując przyczyny przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2009-2011 należy stwierdzić, iż głównymi powodami przyznawania pomocy były niski status materialny beneficjentów. Warto też zwrócić uwagę na fakt, że do najistotniejszych przyczyn udzielania przez Ośrodek wsparcia należały potrzeba ochrony macierzyństwa, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz niepełnosprawność.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego rodzinom wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2009-2011 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2009-2011

formy pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
pieniężna	195	171	179	829	663	699
rzeczowa	139	103	104	711	523	523
praca socjalna	152	147	176	574	404	544
poradnictwo specjalistyczne	12	14	19	35	72	78
schronienie	0	0	0	0	0	2
usługi opiekuńcze	1	3	3	1	3	3
specjalistyczne usługi opiekuńcze	4	4	4	23	17	21

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

W latach 2009-2011 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków stałych, celowych i okresowych. W omawianym okresie liczba objętych tą formą wsparcia rodzin i osób w rodzinach ulegała wahaniom.

Do najczęściej udzielanych mieszkańcom gminy form wsparcia zaliczały się również pomoc rzeczowa oraz prowadzona z beneficjentami praca socjalna, polegająca ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej.

Wśród form pomocy udzielanej przez Ośrodek znalazły się również poradnictwo specjalistyczne oraz usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia w analizowanym okresie GOPS organizował wypoczynek letni dla dzieci z ubogich rodzin dysfunkcyjnych (w 2009 roku z wypoczynku letniego w Gdyni, Gorzewie i Broku skorzystało 17 dzieci z gminy, 12 dzieci w 2010 r. wypoczywało w Gorzewie i Łącku, 10 dzieci w 2011 r. w Gorzewie i Broku). Wyjazdy dzieci zostały zorganizowane przy współpracy Caritas Diecezji Siedleckiej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wiśniewie.

W 2009 roku GOPS przystąpił do realizacji projektu systemowego pn. „Pomocna dłoń” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Na realizację projektu pozyskano środki unijne w wysokości 81.310,71 zł (wkład własny gminy wynosił 9.640,99 zł). W ramach projektu opracowanego przez GOPS i zatwierdzonego przez Mazowiecką Jednostkę Wdrażania Programów Unijnych w Warszawie przeprowadzono szkolenie zawodowe (sprzedawca z obsługą komputera i kasy fiskalnej oraz z zasadami wizażu) oraz warsztaty z psychologiem i z doradcą zawodowym dla 9 podopiecznych Ośrodka. Były to

osoby w wieku aktywności zawodowej, bezrobotne lub nieaktywne zawodowo, którym brak było umiejętności elastycznego poruszania się po rynku pracy oraz świadomości potrzeby stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

W 2011 roku przystąpiono do realizacji kolejnej edycji projektu systemowego „Pomocna dłoń”, na którą pozyskano dofinansowanie ze środków unijnych w wysokości 92.160,45 zł (przy wkładzie własnym gminy w kwocie 10.924,64 zł). Tym razem w projekcie wzięło udział 10 osób bezrobotnych lub nieaktywnych zawodowo. W ramach projektu zrealizowano kurs prawa jazdy kat. B, szkolenia zawodowe według indywidualnej ścieżki rozwoju zawodowego (kucharz, fryzjer, opiekun osób starszych, stylizacja paznokci z makijażem, podstawy obsługi komputera, barman), warsztaty z psychologiem i doradcą zawodowym.

GOPS realizował również pilotażowy program Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pn. „Uczeń na wsi”, którego celem była pomoc w zdobyciu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące na terenach wiejskich. Na terenie gminy Wiśniew program był realizowany w latach szkolnych 2008/2009 i 2009/2010, a GOPS otrzymał z Oddziału Mazowieckiego PFRON-u środki na realizację programu, z których sfinansowano m.in. zakup podręczników, słowników, artykułów szkolnych, komputerowych programów edukacyjnych, łącza internetowe, koszty dojazdu, zakwaterowania i wyżywienia uczniów pobierających naukę poza miejscem zamieszkania. Takim wsparciem objęto 22 uczniów niepełnosprawnych z gminy w roku szkolnym 2008/2009 (17 uczniów szkół podstawowych, 3 gimnazjalistów, 2 uczniów szkół ponadgimnazjalnych) oraz 34 uczniów w roku szkolnym 2009/2010 (22 uczniów szkół podstawowych, 8 gimnazjalistów, 4 uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Łącznie na pomoc uczniom niepełnosprawnym rozdysponowano 17.318,72 zł w roku szkolnym 2008/2009 oraz 47.982,90 zł w roku szkolnym 2009/2010). Ponadto na obsługę realizacji programu wydano 432,97 zł w roku szkolnym 2008/2009 oraz 1.173,82 zł w roku szkolnym 2009/2010.

We współpracy z Caritas Diecezji Siedleckiej GOPS uczestniczy w realizacji Programu PEAD („Dostarczanie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej”), polegającego na bezpłatnym przekazywaniu dla najbardziej potrzebujących żywności z zapasów interwencyjnych Unii Europejskiej za pośrednictwem organizacji pozarządowych. Żywność otrzymaną poprzez Caritas pracownicy socjalni GOPS-u systematycznie przekazywali osobom najbardziej potrzebującym, które spełniały wymogi określone w Programie. Z tej formy pomocy skorzystały 844 osoby w 2009 roku, 366 osób w 2010 r. i 540 osób w 2011 r.

Co roku GOPS wspólnie z Gminnym Ośrodkiem Kultury organizował ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zabawę choinkową dla 100 dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych. Ośrodek organizuje także coroczną akcję pn. „Świąteczna paczka”, w ramach której prowadzona jest zbiórka słodczy, zabawek, artykułów gospodarstwa domowego w siedzibie Ośrodka oraz w sklepach na terenie gminy. Z zebranych artykułów przygotowywane są paczki świąteczne, przekazywane najbardziej potrzebującym rodzinom. W 2009 r. przygotowano i przekazano 56 paczek, w 2010 r. 51 paczek, w 2011 r. 54 paczki.

W latach 2009-2011 GOPS podejmował interwencje w rodzinach, w których występował problem alkoholizmu i stosowana była przemoc fizyczna i psychiczna. W każdej rodzinie założono Niebieską Kartę oraz udzielono informacji o możliwych krokach prawnych czy instytucjach pomocowych, do których ofiary przemocy mogą się zwrócić o pomoc. Dodatkowo rodziny objęte były wsparciem pracownika socjalnego oraz pomocą dotyczącą np. redagowania pism do właściwych instytucji, tj. sądu, prokuratury.

W zakresie działań na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, szczególnie w zakresie ochrony ofiar przemocy, GOPS współpracuje z psychologiem zatrudnionym w Punkcie Konsultacyjnym działającym w ramach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatem Policji, zawodowymi i społecznymi kuratorami sądowymi, prokuratorem, wychowawcami i pedagogami szkolnymi, lekarzami rodzinnymi i psychiatrami, a także z ośrodkami interwencji kryzysowej spoza gminy.

Ponadto GOPS koordynuje organizację prac społecznie użytecznych (m.in. w jednostkach pomocy społecznej, szkołach, świetlicach), do których wykonywania są kierowane korzystające ze świadczeń pomocy społecznej i zarejestrowane w PUP osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (60% świadczeń wypłacanych z tego tytułu bezrobotnym refunduje PUP ze środków Funduszu Pracy, 40% finansuje gmina).

W ramach realizowanych zadań Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie przyznawał świadczenia rodzinne. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2009-2011 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń		
zasiłek rodzinny	11.639	9.788	8.629
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	40	26	30

dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	308	257	197
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	0	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	298	300	283
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	731	597	518
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	724	604	583
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1.963	1.641	1.503
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2.979	2.504	2.277
zasiłek pielęgnacyjny	1.525	1.540	1.534
świadczenie pielęgnacyjne	243	215	246
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	66	49	78
liczba świadczeń rodzinnych ogółem	20.516	17.521	15.941

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

W latach 2009-2011 wielkość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych malała z roku na rok (w 2009 r. 1.839.766 zł., w 2010 r. 1.818.364 zł., a w 2011 r. 1.711.566 zł.). Równocześnie liczba przyznanych świadczeń spadła (z 20.516 w 2009 r. do 15.941 w 2011 r.).

Najczęściej wypłacano zasiłek rodzinny (w 2009 r. 11.639 świadczeń, w 2010 r. 9.788, a w 2011 r. 8.629), który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Do często przyznawanych świadczeń należały dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej (w 2009 r. 2.979 świadczeń, w 2010 r. 2.504, a w 2011 r. 2.277) oraz z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (w 2009 r. 1.963 świadczeń, w 2010 r. 1.641, a w 2011 r. 1.503).

Istotną formę wsparcia stanowił również zasiłek pielęgnacyjny, którego liczba, co warte odnotowania, utrzymywała się na zbliżonym poziomie (1.525 świadczeń w 2009 r., 1.540 w 2010 r., 1.534 w 2011 r.), a który służy częściowemu pokryciu wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Wśród innych ważnych świadczeń znalazł się ponadto dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

W latach 2009-2011 z roku na rok malała kwota i liczba składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, które opłacał Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej za osoby

pobierające świadczenia pielęgnacyjne: w 2009 r. liczba składek wyniosła 141 (na kwotę 15.703 zł), w 2010 r. 104 (13.801 zł), a w 2011 r. 87 (11.461 zł).

Kolejną formę wsparcia świadczoną rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie stanowiło świadczenie alimentacyjne. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2009-2011 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie alimentacyjne	35	32	31
liczba przyznanych świadczeń alimentacyjnych	423	388	375
wielkość wydatków na świadczenia alimentacyjne	82.120 zł	75.810 zł	82.525 zł

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

Liczba mieszkańców gminy, którym w latach 2009-2011 przyznano świadczenie alimentacyjne była na zbliżonym poziomie. W 2009 roku było to 35 osób, w 2010 r. 32 osoby, a w 2011 r. 31 osób. Wahaniom ulegała kwota wydatkowana na ten cel (z 82.120 zł w 2009 r. spadła do 75.810 zł w 2010 r. i wzrosła do 82.525 zł w 2011 r.). Z kolei liczba wypłacanych świadczeń zmniejszała się: w 2009 r. wynosiła 423, w 2010 r. 388, a w 2011 r. 375.

W uzupełnieniu powyższych danych warto odnotować, że w Siedlcach funkcjonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jako jednostka powiatowa obejmuje zasięgiem działania również mieszkańców gminy. Wybrane dane dotyczące działalności PCPR w odniesieniu do ludności gminy Wiśniew w latach 2009-2011 przedstawia natomiast poniższa tabela.

Tabela 14. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2009-2011

	2009 r.	2010 r.	2011 r.
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	0	0	0
liczba dzieci z gminy adoptowanych	0	0	0
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	3	3	3
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	3	3	3
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	0	0	1

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach.

W latach 2009-2011 trzy rodziny zastępcze obejmowały opieką po jednym dziecku z gminy, przy czym w 2011 roku jedno dziecko z gminy usamodzielniało się i opuściło rodzinę.

4.6. DZIECKO I RODZINA WSPIERANI PRZEZ PORADNIĘ PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNĄ

Dzieci i rodziny z gminy Wiśniew obejmowane są także wsparciem ze strony Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Stoku Lackim oraz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Siedlcach.

W 2011 roku z pomocy PPP w Siedlcach korzystali uczniowie siedleckich szkół zamieszkali na terenie gminy Wiśniew. Wsparcie świadczone przez Poradnię polegało na przebadaniu w celu wydania opinii lub orzeczenia, a także w celu objęcia terapią. Z powodu trudności szkolnych terapią pedagogiczną i logopedyczną PPP w Siedlcach był objęty 1 uczeń szkoły podstawowej, któremu wydano opinię psychologiczno-pedagogiczną. Dla 2 uczniów szkół ponadgimnazjalnych wydano opinie psychologiczno-pedagogiczne o specyficznych trudnościach w uczeniu się (dysleksja rozwojowa, dyskalkulia). Dla 1 ucznia szkoły ponadgimnazjalnej wydano z kolei orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego z powodu choroby przewlekłej. Ponadto 1 dziecko w wieku przedszkolnym, uczęszczające do przedszkola w Siedlcach i zamieszkałe na terenie gminy Wiśniew zostało objęte pomocą psychologiczną siedleckiej poradni z powodu traumy powypadkowej.

Wszystkie dzieci zamieszkałe na terenie gminy Wiśniew mogą korzystać ze wsparcia Powiatowej PPP w Stoku Lackim, w ramach którego prowadzone są zajęcia terapeutyczne oraz badania mające na celu objęcie terapią czy wydanie opinii lub orzeczenia. W 2011 roku na terenie Powiatowej PPP w Stoku Lackim najwięcej dzieci z gminy Wiśniew uczestniczyło w terapii logopedycznej, w ramach której prowadzona była indywidualna terapia systemowa oraz terapia z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju, odbyły się także konsultacje logopedyczne. W ramach terapii pedagogicznej dzieci korzystały ze wsparcia w zakresie integracji sensorycznej, trudności w czytaniu, pisaniu i koncentracji uwagi. Ponadto dzieci z gminy Wiśniew brały udział w terapii psychologicznej, w której uczestniczyli też rodzice. Dane szczegółowe w zakresie form udzielonej pomocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Dzieci z gminy objęte wsparciem przez PPPP w Stoku Lackim w 2011 roku

forma udzielonej pomocy	liczba dzieci objętych pomocą w 2011 roku
udział dziecka i rodziców w systemowej terapii psychologicznej	3
terapia pedagogiczna – indywidualna praca dziecka z pedagogiem zgodnie z indywidualnym programem terapii	2
terapia pedagogiczna – indywidualna praca dziecka z terapeutą w sali wyposażonej w sprzęt zgodnie z indywidualnym programem terapeutycznym	8

terapia logopedyczna z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka	1
systemowa terapia logopedyczna – indywidualna	11
uczestnictwo w konsultacjach logopedycznych	4

Dane Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Stoku Lackim.

4.7. PRZESTĘCZOŚĆ WŚRÓD NIELETNICH

Według danych Posterunku Policji w Wiśniewie w 2011 roku na terenie gminy Wiśniew odnotowano 2 przestępstwa, których sprawcami byli nieletni. Były to kradzieże z włamaniem, których dopuściły się 2 osoby w wieku 14 i 16 lat. Ponadto Policja odnotowała na terenie gminy dwóch nieletnich zagrożonych demoralizacją.

4.8. RODZINA I DZIECKO POD KURATELĄ SĄDOWĄ

Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 ze zmianami), kuratorzy sądowi realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu.

Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Siedlcach w 2011 roku prowadził na terenie gminy Wiśniew 33 sprawy dotyczące nadzorów. Dozór kuratorski dotyczył z kolei 24 osób, którym warunkowo zawieszono wykonanie kary oraz 9 osób, które zostały warunkowo przedterminowo zwolnione z zakładu karnego.

4.9. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku programu wspierania rodziny stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wspierania rodziny oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stał się obszar rodziny, dziecka i młodzieży.

Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zapobieganie dysfunkcjom rodzin • prowadzenie efektywnej pracy socjalnej w obszarze wspierania rodzin, dzieci i młodzieży • bieżące analizowanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży przez pracowników socjalnych i pracowników placówek oświatowych • koordynacja działania instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież w gminie • rozwijanie opieki przedszkolnej w gminie • rozwijanie szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego w gminie • podejmowanie działań mających na celu podniesienie poziomu nauczania • dostosowywanie oferty spędzania wolnego czasu do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży • współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tego rodzaju wsparcia • brak działań inicjujących powstawanie w gminie grup wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin • brak działań służących utworzeniu na terenie gminy nowych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • ograniczone działania mające na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców gminy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszająca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie • istnienie warunków umożliwiających efektywne prowadzenie pracy socjalnej • dostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży • zwiększająca skuteczność udzielanej pomocy koordynacja działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież • odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie • zadowalający poziom nauczania w placówkach oświatowych • zwiększająca się liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego • istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży • rosnąca liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży • zwiększająca się świadomość zdrowotna mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego • brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin • niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie • niewystarczający dostęp do opieki przedszkolnej w gminie • brak dostępu do szkół ponadgimnazjalnych w gminie • niewystarczająca dostępność opieki medycznej w gminie

Inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w obszarze RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobra znajomość środowiska lokalnego • wykwalifikowana i stabilna kadra pracowników pomocy społecznej • prowadzenie działań socjalnych z rodziną • dostępność informacji o formach świadczonej pomocy społecznej (na bieżąco uaktualniana strona internetowa GOPS-u – www.wisniew.ops.pl) • uaktualniana, dobra strona internetowa gminy Wiśniew (www.wisniew.pl), ponadto wszystkie jednostki organizacyjne gminy, tj. szkoły, przedszkole, GOK, GOPS, posiadają własne strony internetowe – łatwy dostęp do informacji • istnienie wydawnictwa samorządowego „Gminne Wieści” • włączanie się mieszkańców gminy w inicjatywy społeczne i inicjowanie własnych pomysłów • korzystne położenie w powiecie, bliskość miasta powiatowego – 12 km; dobrze rozwinięta sieć dróg komunikacji kołowej; przez teren gminy przebiega (w kierunku północ-południe) droga krajowa nr 63 Siedlce – Łuków – Lublin o znaczeniu międzyregionalnym (dł. na terenie gminy wynosi – 14,2 km., szer. 6 m., klasa techniczna IV-G). Przez teren gminy przebiega dwutorowa linia kolejowa Kunowice –Warszawa – Terespol • dogodny dostęp uczniów do sieci placówek oświatowych (także szkolnictwa wyższego) • duży odsetek młodzieży kontynuującej naukę w szkołach wyższych • istnienie Centrum Kształcenia na Odległość na Wsi (kursy on-Line) • istnienie na terenie gminy placówki resocjalizacyjnej (Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Gostchorzy) • aktywnie działający Gminny Ośrodek Kultury (Zespół Ludowy Pieśni i Tańca im. Zbigniewa Myrchy „Wiśniewiaczy”, Kluby Seniora, Zespół „Talencik” Tworki, Zespół dziecięcy taneczny im. Zbigniewa Myrchy „Wiśniewiaczy”, zajęcia świetlicowe, muzyczne, plastyczne, recytatorskie, fotograficzne, Gminna Biblioteka Publiczna) • istnienie Centrum Integracyjno-Edukacyjnego w Radomyśli (będącego w strukturach GOK-u Wiśniew) – zajęcia świetlicowe, siłownia, pracownia komputerowa z dostępem 	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja od 01.01.2013 r. Posterunku Policji w Wiśniewie i włączenie go w struktury Komisariatu w Skórcu • niewystarczająca ilość środków finansowych na skuteczne wsparcie rodzin z problemami społecznymi, m.in. na zatrudnienie asystenta rodziny • niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość kadry merytorycznej realizującej zadania z zakresu pomocy społecznej • brak na terenie gminy specjalistycznych placówek służby zdrowia oraz opieki medycznej w szkołach • brak na terenie gminy lokali socjalnych dla rodzin najuboższych • brak komunikacji publicznej w wielu miejscowościach na terenie gminy • pomimo ogłoszeń w lokalnej prasie i na stronie internetowej brak chętnych osób do pracy w charakterze wolontariuszy

<p>do Internetu, sprzęt sportowy</p> <ul style="list-style-type: none">• aktywnie działające Koła Gospodyń Wiejskich (w Wólce Wiśniewskiej, Starych Okninch, Radomyśli, Borkach-Paduchach i Mroczkach) pełniące rolę animatorów życia kulturalnego lokalnej społeczności• dobrze rozwinięta baza 3 placówek oświatowych (zespołów oświatowych)• łatwy dostęp do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej• zatrudnianie specjalistów (terapeutów) do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznym, którzy na terenie gminy świadczą usługi dla dzieci z zaburzeniami psychicznymi• dobra (ściśła) współpraca specjalistów w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie• dobra współpraca pomiędzy jednostkami organizacyjnymi gminy, jak również z kościołem, policją, służbą zdrowia, radnymi, sołtysami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na polu pomocy matce i dziecku oraz kuratorami zawodowymi i społecznymi Sądu Rejonowego w Siedlcach• dobra współpraca z publicznymi służbami zatrudnienia w aktywizacji osób bezrobotnych (staże, prace społecznie użyteczne, prace publiczne i interwencyjne itp.)• realizacja przez gminę programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej skierowanych do dzieci i młodzieży, jak również bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, zagrożonych wykluczeniem społecznym• brak na terenie gminy zjawiska narkomanii oraz bezdomności• aktywna działalność GKRPA w Wiśniewie, m.in. prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych, gdzie przyjmuje terapeuta ds. uzależnieni i psycholog, realizowanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, organizowanie przez GOPS w Wiśniewie (ze środków GKRPA) corocznej zabawy choinkowej dla 100 dzieci z rodzin dysfunkcyjnych• organizowanie przez GOPS w Wiśniewie corocznej akcji charytatywnej pn. „Świąteczna paczka” na rzecz dzieci pochodzących z rodzin ubogich; włączanie lokalnych przedsiębiorców i społeczności w zbiórkę artykułów spożywczych na paczki bożonarodzeniowe	
--	--

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> dające szansę na poprawę polityki społecznej na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny członkostwo Polski w Unii Europejskiej dostępność programów pomocowych finansowanych ze środków UE) upowszechnianie idei wolontariatu i samopomocy, szczególnie wśród dzieci i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecka i rodzinie nasilające się zjawisko pokoleniowego dziedziczenia bezradności rosnąca liczba rodzin z problemem przemocy w rodzinie rosnąca skala zagrożeń dla funkcjonowania rodziny – uzależnienia, rozpad więzi rodzinnych, bezrobocie, ubóstwo, przemoc migracja ludności – odpływ ludzi młodych starzenie się społeczeństwa – wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym niski przyrost naturalny – spadek liczby urodzeń zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno, dwupokoleniową ograniczone możliwości podjęcia pracy ze względu na trudności z dojazdem osób mieszkujących poza Wiśniewem (nawet w dni powszednie) nasilający się rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej łatwy dostęp do środków uzależniających (papierosy, alkohol) występowanie wśród młodzieży uzależnienia od Internetu i hazardu

4.10. ZASOBY WSPIERAJĄCE RODZINĘ I DZIECKO W GMINIE

Zasobami wspierającymi rodzinę i dziecko, są instytucje i organizacje które działają na terenie danej gminy, bądź obejmują zasięgiem działania jej mieszkańców. W gminie Wiśniew oraz w jej sąsiedztwie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje mające w orbicie swoich zainteresowań rodzinę i dziecko. Ich wykaz zawiera poniżej przedstawiona tabela.

Tabela 16. Podmioty wspierające rodziny i dzieci z gminy

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie	ul. Siedlecka 13, 08-112 Wiśniew
2.	Zespół Oświatowy w Wiśniewie	ul. T. Kościuszki 54, 08-112 Wiśniew
3.	Zespół Oświatowy w Radomyśli	Radomyśl 46, 08-112 Wiśniew
4.	Zespół Oświatowy w Śmiarach	Śmiary 68, 08-112 Wiśniew
5.	Przedszkole Samorządowe w Wiśniewie	ul. T. Kościuszki 54, 08-112 Wiśniew
6.	Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie	ul. B. Chłopskich 2, 08-112 Wiśniew
7.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Gostchorzy	Gostchorz 41, 08-112 Wiśniew

8.	Fundacja na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Szansa”	Gostchorz, 08-112 Wiśniew
9.	Fundacja Krzysztofa Borkowskiego – Pomoc Zdolnym Dzieciom	Mościbrody, 08-112 Wiśniew
10.	Towarzystwo Społeczno-Kulturalne „Razem”	ul. B. Chłopskich 2, 08-112 Wiśniew
11.	Stowarzyszenie na rzecz Zachowania Tożsamości Kulturowej oraz Rozwoju Regionu Mazowsza i Podlasia „Tradycja – Rozwój – Przyszłość”	ul. Siedlecka 13, 08-112 Wiśniew
12.	Uczniowski Klub Sportowy w Wiśniewie	ul. T. Kościuszki 54, 08-112 Wiśniew
13.	Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Radomyśli	Radomyśl, 08-112 Wiśniew
14.	Towarzystwo Promocji Sportu, Rekreacji i Kultury Regionalnej „Pro-Eko”	Wiśniew Kolonia 33a, 08-112 Wiśniew
28.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach	ul. Piłsudskiego 40, 08-110 Siedlce
29.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stoku Lackim	ul. Pałacowa 1, 08-110 Siedlce
30.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siedlcach	ul. Pułaskiego 6, 08-110 Siedlce
31.	Miejski Ośrodek Kultury w Siedlcach	ul. Pułaskiego 6, 08-110 Siedlce
32.	Centrum Kultury i Sztuki im. Andrzeja Mereżyckiego, Scena Teatralna Miasta Siedlce	ul. B. Świrskiego 31, 08-110 Siedlce
33.	„Eskulap” Ośrodek Rehabilitacji Diennej	ul. Mylna 3, 08-110 Siedlce
34.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział w Siedlcach	ul. 3 Maja 46 A, 08-110 Siedlce
35.	Caritas Diecezji Siedleckiej	ul. B. Świrskiego 57, 08-110 Siedlce
36.	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Siedlcach	ul. 3 Maja 28, 08-110 Siedlce
37.	Stowarzyszenie Pomocy Społecznej, Rehabilitacji i Resocjalizacji im. Hansa Christiana Kofoeda	ul. Świętojańska 4, 08-110 Siedlce
38.	PCK Zarząd Rejonowy w Siedlcach	ul. J. Poniatowskiego 26, 08-110 Siedlce
39.	Stowarzyszenie Domu Dziecka Pomnika im. Dzieci Zamojszczyzny w Siedlcach	ul. Dzieci Zamojszczyzny 33/35, 08-110 Siedlce

Dane Urzędu Gminy w Wiśniewie

W gminie Wiśniew funkcjonują również obiekty rekreacyjno-sportowe, z których mogą korzystać dzieci, młodzież i rodziny. Są to:

- Kompleks Boisk Sportowych ORLIK 2012 przy Zespole Oświatowym w Wiśniewie,
- boisko sportowe w miejscowości Śmiary o nawierzchni trawiastej do gry w piłkę nożną,
- boisko sportowe przy Zespole Oświatowym w Radomyśli o nawierzchni trawiastej do gry w piłkę nożną,
- boisko sportowe do siatkówki i koszykówki o nawierzchni poliuretanowej przy Zespole Oświatowym w Śmiarach,
- sale sportowe przy Zespołach Oświatowych w Wiśniewie, Śmiarach i Radomyśli.

4. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Cel główny, wyznaczony w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Wiśniew na lata 2013-2015 jest następujący:

**Wspieranie rodzin i dzieci w gminie Wiśniew,
zaspakajanie ich potrzeb, zapewnianie im bezpieczeństwa
oraz możliwości rozwoju w środowisku lokalnym**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów operacyjnych oraz działań. Wśród tych ostatnich pogrubioną czcionką oznaczono te, które mają charakter priorytetowy.

Cel operacyjny 1.:

Wspomaganie rodzin w środowisku lokalnym poprzez:

- **zwiększanie potencjału rozwojowego rodzin,**
- **wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,**
- **zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego.**

Działania do celu operacyjnego 1.:

- Monitorowanie warunków życia i potrzeb rodzin.
- Promowanie w gminie prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. poprzez rozpowszechnianie ogólnopolskich akcji promocyjnych, organizowanie imprez, rozmowy ze specjalistami, pogadanki.
- Doskonalenie form pracy socjalnej z rodziną, m.in. poprzez utworzenie zespołu pracy socjalnej.
- Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej), np. poprzez utworzenie w gminie jednostki poradnictwa specjalistycznego.
- Ustanawianie, w razie potrzeby, rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
- Zatrudnienie, w razie możliwości, asystentów rodziny.
- W razie potrzeby opracowywanie i realizowanie środowiskowych programów profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom rodzin.
- Wzmacnianie więzi rodzinnych m.in. poprzez organizowanie pikników rodzinnych i imprez integracyjnych.
- Upowszechnianie wśród członków rodzin dotkniętych bezrobociem ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach i zatrudnieniu socjalnym.
- Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
- Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.
- Promowanie wśród rodzin zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.

- Rozwój budownictwa socjalnego na terenie gminy.
- Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz rodzin ubogich.
- Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz rodzin, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
- Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, prokuratury rejonowej, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

Cel operacyjny 2.:

Wspieranie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju poprzez:

- **podnoszenie poziomu wychowania i edukacji, udzielanie pomocy uczniom ubogim, uzdolnionym i niepełnosprawnym,**
- **rozwijanie środowiskowych form wsparcia dzieci i młodzieży,**
- **zwiększanie możliwości uczestnictwa dzieci i młodzieży w kulturze, sporcie i rekreacji.**

Działania do celu operacyjnego 2.:

- Podjęcie działań w kierunku zwiększenia na terenie gminy dostępności opieki przedszkolnej oraz zapewnienia opieki dzieciom do lat 3.
- Podnoszenie jakości kształcenia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt (w tym komputerowy) i programy nauczania.
- Wzbogacanie oferty edukacyjno-wychowawczej, m.in. poprzez zwiększenie w szkołach liczby zajęć edukacyjnych i wychowawczych – w miarę zapotrzebowania i możliwości finansowych.
- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki), organizowanie zajęć wyrównawczych, dofinansowanie udziału w wycieczkach dydaktycznych oraz w kulturze, sporcie i rekreacji, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły.

- Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych, przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe w miarę możliwości finansowych gminy.
- Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych poprzez tworzenie klas integracyjnych, prowadzenie nauczania indywidualnego, likwidowanie barier architektonicznych, zapewnienie transportu i opieki w czasie przewozu do szkoły.
- Realizowanie programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
- Rozwijanie sieci i oferty świetlic w gminie; podjęcie działań w kierunku utworzenia świetlicy socjoterapeutycznej,
- Rozszerzenie oferty organizowanych w placówkach oświatowych zajęć pozalekcyjnych.
- Wzbogacanie ofert zajęć pozaszkolnych, w tym sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.
- Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie i wyposażenie jej w odpowiedni sprzęt.
- Propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży, szerzenie wśród nich postaw filantropijnych, m.in. w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.
- Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz dzieci współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 3.:

Zapewnienie rodzinom i dzieciom bezpieczeństwa zdrowotnego i publicznego poprzez:

- **zaspakajanie potrzeb zdrowotnych i rehabilitacyjnych rodzin i dzieci,**
- **przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zjawisku przemocy w rodzinie,**
- **wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa u rodzin i dzieci.**

Działania do celu operacyjnego 3.:

- Promowanie wśród rodzin, dzieci i młodzieży zdrowego stylu życia poprzez np. realizację projektów promujących zdrowie.
- Przeprowadzanie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
- Zabezpieczanie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
- Zapewnienie dostępu do opieki pielęgniarskiej i lekarskiej w placówkach oświatowych.
- Zwiększenie dostępności specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie gminy.

- Opracowywanie, realizowanie lub współudział placówek oświatowych w realizacji edukacyjnych programów prozdrowotnych.
- Zwiększenie dostępności rehabilitacji dla rodzin i dzieci, m.in. poprzez zapewnienie transportu do placówek świadczących usługi w tym zakresie.
- Opracowywanie i realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości; włączanie w ich realizację policjantów.
- Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych uzależnieniom, przemocy w rodzinie oraz przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
- Organizowanie spotkań z rodzicami poświęconych bezpieczeństwu dzieci i młodzieży, włączanie rodziców w działalność edukacyjno-informacyjną.
- Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
- Zapewnienie rodzinom, dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia, organizację dowozu dzieci i młodzieży do szkół.

5. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Programie Wspierania Rodziny w Gminie Wiśniew na lata 2013-2015 mają charakter ciągły. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach, placówka przedszkolna, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego.

Partnerami w realizacji działań są z kolei: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siedlcach, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stoku Lackim, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Siedlcach, Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach, placówki kulturalne spoza gminy (m.in. Miejski Ośrodek Kultury, Centrum Kultury i Sztuki im. Andrzeja Mereżyckiego w Siedlcach, Scena Teatralna Miasta Siedlce), Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne (np. „Eskulap” Ośrodek Rehabilitacji Diennej), ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki służby zdrowia, całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki wsparcia, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, kościół i społeczność lokalna.

Źródłami finansowania działań będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Do oceny stopnia wdrożenia działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów operacyjnych zostaną wykorzystane poniżej przedstawione wskaźniki monitoringowe.

Cel operacyjny 1.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym
- liczba rodzin wspierających oraz liczba rodzin przez nie wspieranych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich opieką,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba rodzin nimi objętych,
- liczba imprez zorganizowanych dla rodzin,

- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba nowych mieszkań socjalnych,
- liczba przeprowadzonych akcji charytatywnych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów działających na rzecz rodziny i dziecka.

Cel operacyjny 2.:

- liczba dzieci do lat 3 objętych opieką oraz liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba nauczycieli doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba wyposażonych placówek oświatowych,
- liczba zajęć wychowawczych i edukacyjnych,
- liczba uczniów objętych pomocą stypendialną i zasiłkami szkolnymi,
- liczba uczniów biorących udział w zajęciach wyrównawczych,
- liczba uczniów dowożonych do szkół,
- liczba uczniów uzdolnionych, którym przyznano stypendia,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba zrealizowanych programów profilaktycznych oraz liczba dzieci i młodzieży nimi objętych,
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających,
- liczba organizowanych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych,
- liczba nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych,
- liczba wolontariuszy,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów oraz liczba osób nimi objętych.

Cel operacyjny 3.:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba dzieci i młodzieży objętych cyklicznymi badaniami,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba placówek oświatowych, w których świadczona jest opieka pielęgniarska i lekarska,

- realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób korzystających z rehabilitacji,
- liczba opracowanych i realizowanych programów lub działań profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie problematyki uzależnień, przemocy w rodzinie i przestępczości oraz liczba osób nimi objętych.
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba spotkań z rodzicami poświęconych bezpieczeństwu dzieci i młodzieży,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze,
- stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Kierownik GOPS-u przedstawia je Wójtowi i Radzie Gminy wraz z rocznym sprawozdaniem z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny w terminie zgodnym z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

5.1. PROJEKTY

Prezentowane poniżej projekty powstały w trakcie prac nad programem. Ich autorami są przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze wspierania rodzin, dzieci i młodzieży. Projekty stanowią „bank pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

Projekt 1. Świetlica socjoterapeutyczna pn. „Pomocna dłoń – dzieciom”

Wnioskodawca projektu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie, ul. Siedlecka 13, 08-112 Wiśniew.

Cel główny projektu

Pomoc i pobudzenie zdrowego rozwoju dzieci ze środowisk zagrożonych alkoholizmem i z rodzin niewydolnych wychowawczo.

Cele szczegółowe projektu

- promocja wśród dzieci rozwoju zainteresowań, zaufania do siebie i dorosłych oraz szacunku do drugiego człowieka,
- nabycie konstruktywnych nawyków gospodarowania wolnym czasem.

Miejsce realizacji projektu

Pomieszczenia Gminnego Ośrodka Kultury w Wiśniewie, ul. Batalionów Chłopskich 2.

Beneficjenci projektu

Uczestnikami projektu będą dzieci w wieku 7-14 lat z terenu gminy Wiśniew. Odbiorcami projektu będą ponadto rodzice ww. dzieci, którym udzielone będą bezpłatne porady i konsultacje oraz pomoc żywnościowa.

Partnerzy w realizacji projektu

- Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie,
- placówki oświatowe z terenu gminy Wiśniew,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wiśniewie,
- Caritas Diecezji Siedleckiej (Centrum Wolontariatu).

Czas realizacji projektu

Lata 2014-2016.

Projekt 2. „Gdy zostanę mamą, tatą ...”

Wnioskodawca projektu

Zespół Oświatowy w Śmiarach, 08-112 Wiśniew.

Cel główny projektu

Przeprowadzenie warsztatów dojrzałego rodzicielstwa.

Cele szczegółowe projektu:

- opanowanie umiejętności związanych z czynnościami pielęgnacyjnymi nad noworodkiem,
- znajomość zasad postępowania w czasie ciąży,
- znajomość konsekwencji ryzykownych zachowań seksualnych,
- budowanie właściwych postaw wobec macierzyństwa.

Miejsce realizacji projektu

Zespół Oświatowy w Śmiarach, 08-112 Wiśniew.

Beneficjenci projektu

Uczniowie i uczennice Gimnazjum w Śmiarach, rodzice, nauczyciele i wychowawcy.

Partnerzy w realizacji projektu

Fundacja „po Drugie”.

Czas realizacji projektu

1 rok.

Projekt 3. Zajęcia socjoterapeutyczne (realizacja programu socjoterapeutycznego)

Wnioskodawca projektu

Zespół Oświatowy w Radomyśli, Radomyśl 46, 08-112 Wiśniew.

Cel główny projektu

Budowanie poczucia własnej wartości (wśród uczniów szkoły podstawowej).

Cele szczegółowe projektu

- budowanie pozytywnego obrazu siebie,
- akceptacja siebie,
- zaspokojenie potrzeby bycia ważnym,
- zaspokojenie potrzeby przynależności do grupy rówieśniczej i jej aprobaty,
- kształtowanie umiejętności komunikowania się,
- dostrzeganie i nazywanie przeżywanych uczuć,
- kształtowanie pewności siebie,
- wzrost społecznej świadomości roli rodziny jako podstawowego środowiska funkcjonowania człowieka.

Miejsce realizacji projektu

- GOK w Wiśniewie,
- Zespół Oświatowy w Radomyśli.

Beneficjenci projektu

Odbiorcami projektu będą dzieci z różnymi zaburzeniami zachowania i zaburzeniami emocjonalnymi, które mogą pochodzić z rodzin niewydolnych wychowawczo, dysfunkcyjnych z problemem alkoholowym. Projekt zakłada m.in. współpracę z rodzicami tych dzieci.

Partnerzy w realizacji projektu

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stoku Lackim,
- GOPS i GOK w Wiśniewie,
- wolontariat studencki z Siedlec.

Czas realizacji projektu

3 lata.

Projekt 4. „Pomagamy rodzinie”

Wnioskodawca projektu

Przedszkole Samorządowe w Wiśniewie.

Cel główny projektu

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Cele szczegółowe projektu

- wspieranie rodziny w wychowaniu dziecka, w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- zapewnienie bezpieczeństwa dzieci,
- wspieranie materialne ubogich rodzin z dziećmi,
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Miejsce realizacji projektu

Gmina Wiśniew.

Beneficjenci projektu

Rodziny z trudnościami materialnymi, bezrobotne, z problemami zdrowotnymi.

Partnerzy w realizacji projektu

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie,
- placówki oświatowe,
- Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie,
- ośrodek zdrowia,
- Policja,
- parafia Wiśniew, Radomyśl, Śmiary.

Czas realizacji projektu

Lata 2013-2015.

Projekt 5. „Mama, tato i ja nasza cała rodzina”

Wnioskodawca projektu

Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie, ul. B. Chłopskich 2, 08-112 Wiśniew.

Cel główny projektu

1. Wypełnienie czasu wolnego.
2. Zintegrowanie mieszkańców gminy.

Cele szczegółowe projektu

Wyłonienie zdolnych dzieci z terenu gminy.

Miejsce realizacji projektu

Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie.

Beneficjenci projektu

Rodziny z terenu gminy.

Partnerzy w realizacji projektu

- Zespoły Oświatowe z terenu gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie,
- Przedszkole Samorządowe w Wiśniewie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Wiśniewie.

Czas realizacji projektu

Od maja 2013.

Projekt 6. „Młoda mama, młody tata”

Wnioskodawca projektu

Zespół Oświatowy w Wiśniewie, ul. T. Kościuszki 54, 08-112 Wiśniew.

Cel główny projektu

Kształtowanie świadomości młodzieży, czym jest wczesne rodzicielstwo.

Cele szczegółowe projektu

Uświadomienie młodzieży gimnazjalnej, jakie są obowiązki młodego rodzica, jaka jest odpowiedzialność prawna i moralna za dziecko.

Miejsce realizacji projektu

Zespół Oświatowy w Wiśniewie, ul. T. Kościuszki 54, 08-112 Wiśniew.

Beneficjenci projektu

Uczniowie publicznego gimnazjum klas 1-3.

Partnerzy w realizacji projektu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie.

Czas realizacji projektu

1 rok.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2009-2011

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2009-2011

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2009-2011

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe gminy w latach 2009-2011

Tabela 5. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2009-2011

Tabela 6. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z gminy uczęszczających do szkół

Tabela 7. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2009-2011

Tabela 8. Rodziny i przebywające w nich osoby, objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2009-2011

Tabela 9. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2009-2011

Tabela 10. Najczęstsze powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2009-2011

Tabela 11. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2009-2011

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2009-2011

Tabela 13. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2009-2011

Tabela 14. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w latach 2009-2011

Tabela 15. Dzieci z gminy objęte wsparciem przez PPPP w Stoku Lackim w 2011 roku

Tabela 16. Podmioty wspierające rodziny i dzieci z gminy

Wykresy:

Wykres 1. Problemy najczęściej dotykające rodziny mieszkające w gminie

Wykres 2. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca

Wykres 3. Jaka jest organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie?

Wykres 4. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w gminie?

Wykres 5. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w gminie?

Wykres 6. Jaki jest dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży?

Wykres 7. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w gminie?

Wykres 8. Jaki jest dostęp do wsparcia i rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi w gminie?

Przewodniczący Rady

Janusz Grzegorzółka